

FABLOKOWSKIE WIADOMOŚCI

Chrzanów, 19 października 2019

Prezydent Polski prof. inż. Ignacy Mościcki w Chrzanowie

Fotografie z wizyty Prezydenta Ignacego Mościckiego w Fabloku

Nieistniejąca już dzisiaj Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Chrzanowie przez wiele lat tworzyła markę miasta i regionu. Czasy świetności zakładu są wciąż żywe w pamięci wielu mieszkańców Chrzanowa.

Początek chrzanowskiej fabryki lokomotyw przypada na początek tworzenia naszego państwa po 123 latach zaborów. Powstanie i działalność chrzanowskiego Fabloku wpisuje się w najważniejsze wydarzenia dot. odbudowy polskiej gospodarki, gdyż w granicach odrodzonej Polski poza Fablokiem nie istniała żadna fabryka lokomotyw. Ministerstwo Kolei Żelaznych zadeklarowało wolę nabycia w ciągu 10 lat 2.590 szt. nowych lokomotyw, co zaktywizowało krajowe środowiska gospodarcze i stało się asumptem do powstania dwóch fabryk lokomotyw – pierwszą była tworzona od podstaw fabryka w Chrzanowie, drugą fabryka utworzona na terenie poznańskich Zakładów Hipolita Cegielskiego.

Pierwszy parowóz przekazany PKP wyprodukowano z części austriackich, ale już w 1924 roku wyprodukowano pierwszy parowóz całkowicie z podzespołów krajowych, a w 1925 roku wykonano setną maszynę. Na początku czerwca 1927 roku wyprodukowano już 200 parowozów, w tym samym roku zakłady odwiedził **Prezydent Polski prof. inż. Ignacy Mościcki**. Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce – Fablok w Chrzanowie ma na swoim koncie wiele udanych konstrukcji. W biurze konstrukcyjnym fabryki, kierowanym do

połowy 1930 przez inż. Kazimierza Baranowskiego, powstał całkowicie rodzimy projekt parowozu Pt31, dla Polskich Kolei, do ciągnięcia dalekobieżnych pociągów pospiesznych.

Głównym projektantem był **inż. Kazimierz Zembrzuski** – inżynier mechanik, konstruktor, długoletni pedagog, od 1936 roku profesor Politechniki Warszawskiej. Był on także wraz z zespołem twórcą dwóch wersji parowozu Pm36 – o tradycyjnym kształcie oraz wersji nowoczesnej z aerodynamiczną obudową. Parowozy Pt31 i Pm36 to konstrukcje, które były wizytówką fabryki. Były dopracowane, niezawodne i posiadały wiele przełomowych rozwiązań. Pracę zespołu konstrukcyjnego kierowanego przez Kazimierza Zembrzuskiego doceniono na Światowej Wystawie Sztuki i Techniki w Paryżu w 1937 r., gdzie parowóz Pm36 za swoją konstrukcję i wygląd został odznaczony złotym medalem.

W Fabloku w okresie międzywojennym produkowano także m.in.: parowozy dla Bułgarii ciągnące słynny Orient-Express, dla Maroka, parowozy wąskotorowe i szerokotorowe dla Łotwy, parowozy wąskotorowe dla kopalń, cukrowni, tartaków itp., dreżyny spalinowe oraz wyroby nie mające nic wspólnego z kolejnictwem: autobusy dla komunikacji samochodowej PKP, walce drogowe, silniki parowe dla jednostek morskich Marynarki Wojennej, lokomotywy kopalniane, lokomotywy spalinowe wąskotorowe

dla zakładów zbrojeniowych Centralnego Okręgu Przemysłowego. W 2019 roku przypada setna rocznica powstania Fabloku (skrót powszechnie używany od Fabryka Lokomotyw). Spółka została założona 20 maja 1919 r. przez inżynierów Piotra Drzewieckiego, Stanisława Karłowskiego, Władysława Jechalskiego i Leopolda Wellisza, wraz z Bankiem Małopolskim w Krakowie i Bankiem Handlowym w Warszawie.

PARA-da-da

Happening regionalny PARA-da-da, w ramach projektu: „Lokomotywy Niepodległości”, jest częścią programu „Pionierzy Polskiej Niepodległości” realizowanego przez Instytut Pileckiego w Warszawie.

Przedsięwzięcie utrzymane w klimacie lat 20., rozpocznie się na Chrzanowskim Rynku, po czym jego uczestnicy: mieszkańcy miasta, osoby związane niegdyś zawodowo z Fabryką Lokomotyw Fablok, uczniowie chrzanowskich szkół, słuchacze UTW w epokowych strojach przejdą korowodem Aleją Henryka, ul. Sienną, ul. Fabryczną, aż pod Fabrykę Lokomotyw i Powiatowe Centrum Edukacyjne w Chrzanowie. Paradę otwierać będzie orkiestra dęta (Gryfnioki) na czele z historyczną postacią Prezydenta Ignacego Mościckiego (na pamiątkę jego wizyty w Fabloku). Na kolejnych przystankach-stacjach na trasie korowodu, uczestnicy będą realizować regionalne scenki historyczne oraz prezentować będą plansze wystawowe przedstawiające głównych inżynierów i konstruktorów Fabloku.

Miejsce rozpoczęcia imprezy: Rynek Chrzanowski

Trasa happeningu

STACJA 1 / Chrzanowski Rynek

Założyciele: Piotr Drzewiecki, Stanisław Karłowski, Władysław Jechalski, Leopold Wellisz oraz dwóch przedstawicieli Baku Małopolskiego w Krakowie i Banku Handlowego w Warszawie.

STACJA 2 / Muzeum w Chrzanowie / Dom Urbańczyka / Al. Henryka 16

Budowniczo Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce. Wystawa

STACJA 3 / Urząd Miejski w Chrzanowie / Al. Henryka 20

Kazimierz Zembrzuski wraz ze swoim zespołem projektowym. Wystawa

STACJA 4 / Bank Spółdzielczy / Al. Henryka 22

Wręczenie złotego medalu za Pm36-1.

STACJA 5 / Urząd Stanu Cywilnego / Al. Henryka 30

Podróż Luxtorpedą do Zakopanego.

STACJA 6 / Punkt Informacji Turystycznej / Al. Henryka 40

Okres II wojny światowej.

STACJA 7 / Biblioteka Pedagogiczna / Al. Henryka 53

Przedstawiciele PZPR – okres powojenny w Fabryce Lokomotyw im. F. Dzierżyńskiego w Chrzanowie.

Zakończenie PARADY / Powiatowe Centrum Edukacji / ul. Fabryczna 27

Uroczyste zakończenie happeningu. Zwiedzanie budynku Powiatowego Centrum Edukacyjnego.

Zapraszamy!

Kalendarium

- 1919 zatwierdzenie statutu spółki; formalne założenie Fabryki Lokomotyw
- 1921 zakończenie budowy pierwszych hal fabrycznych
- 1922 zmontowanie pierwszego parowozu z użyciem części austriackich
- 1924 wyprodukowanie pierwszego parowozu całkowicie z podzespołów krajowych
- 1927 wyprodukowanie 200. parowozu; wizyta Prezydenta Mościckiego
- 1930 zatrudnienie Kazimierza Zembrzuskiego
- 1931 Zembrzuski projektuje pierwszy, dla produkcji seryjnej, polski parowóz pośpieszny Pt31
- 1934 produkcja pierwszej lokomotywy elektrycznej dla Warszawskiego Węzła Kolejowego
- 1935 inż. Sielecki modernizuje austriacki projekt luxtorpedy; Fablok rozpoczyna produkcję własnych luksusowych wagonów motorowych
- 1937 wyprodukowanie pierwszego polskiego parowozu aerodynamicznego Pm36-1 i otrzymanie złotego medalu za jego finezyjny wygląd i estetykę wykonania otuliny
- 1939 wkroczenie wojsk Rzeszy i przejęcie przez zarząd niemiecki; produkcja lokomotyw dla wojska
- 1945 wyzwolenie spod okupacji niemieckiej, montaż lokomotyw serii Ty42 z części niemieckich pozostawionych w fabryce
- 1951 zmiana nazwy fabryki na Fabryka Lokomotyw im. F. Dzierżyńskiego w Chrzanowie
- 1959 produkcja lokomotyw typu WP dla Indii, gdzie jedna z nich była 5000. lokomotywą. 35-lecie produkcji zakładu
- 1963 zakończenie produkcji parowozów i rozpoczęcie produkcji lokomotyw spalinowych średniej mocy SM42, będących najliczniejszą serią lokomotyw spalinowych na polskich torach
- 1977 zmiana nazwy na Fabryka Maszyn Budowlanych i Lokomotyw Bumar-Fablok i rozpoczęcie produkcji żurawi
- 1980 nagrodzenie na Międzynarodowych Targach Poznańskich żurawia Hydros T-253
- 2005 modernizacja lokomotyw ST44 dla PKP Linii Hutniczej Szerokotorowej a później także dla spółki Pol-Miedź-Trans
- 2012 wyprodukowanie autobusu szynowego SA 109
- 2013 upadłość przedsiębiorstwa
- 2019 100-lecie założenia Fabloku. Sprzedaż przez syndyka fabryki nowemu właścicielowi Martech-Plus

Sekcja strzelecka

Na poniższym zdjęciu widać zajęcia na strzelnicy. Pierwszy od lewej (z karabinkiem wiszącym na przedramieniu) stoi Jan Baliś z Chrzanowa (1898-1965). Jest to obecnie jedno z najstarszych zdjęć klubu. W latach 30. XX wieku w Towarzystwie Sportowym Fablok działała sekcja strzelecka. Do sekcji strzeleckiej należało wielu inżynierów pracujących w Fabloku. Strzelnica urządzona była w lesie za stadionem piłkarskim.

Dyrektor Guido Sanchez de la Cerda

ur. 14.09.1892 r. w Zagrzebiu, zm. 26.07.1962 r., pochowany na cmentarzu w Wiedniu. Pochodził ze starej hiszpańskiej rodziny szlacheckiej. Ojciec był urzędnikiem austriackim. Po jego śmierci wraz z matką przeniósł się do Opawy. Skończył z wyróżnieniem gimnazjum i wstąpił na Politechnikę Wiedeńską, na Wydział Inżynierii Mechanicznej, którą ukończył z wyróżnieniem w 1912 r. Pracę znalazł w biurze konstrukcyjnym Staats-Eisenbahn-Gesellschaft w Wiedniu. Po otwarciu Fabloku odpowiedzialny był za kontakty z polskim przedsiębiorstwem (między innymi przy produkcji części i montażu w Fabloku Tr-21). To sprawiło, że wiosną 1924 r. objął w Chrzanowie funkcję zastępcy dyrektora Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce. Do Chrzanowa przeniósł się na stałe 26.05.1924 roku i zamieszkał w budynku przy ul. Sokoła 23. Na tym stanowisku pozostawał do 1934 roku. Nigdy nie nauczył się biegle języka polskiego. Z tego też powodu nie rozmawiał z prezydentem Mościckim podczas jego wizyty w Chrzanowie. Natomiast w 1929 roku, kiedy do Fabloku przybył biskup krakowski Stanisław Rospond, przyjmował go osobiście, a rozmowa prowadzona była po niemiecku. Od 1934 r., kiedy to dyrektor Morawski przeszedł na emeryturę Zarząd powierzył mu stanowisko dyrektora naczelnego, którą to funkcję pełnił do 1945 roku przeprowadził się też do willi przy ul. Aleja Henryka 58 (zakupionej wcześniej przez Fablok dla dyrektora Morawskiego - dawny żłobek). Z tego domu do pracy często chodził piechotą. Po aneksji Austrii przez III Rzeszę został obywatelem niemieckim. To spowodowało, że po zajęciu przez Niemców Chrzanowa, pozostał na stanowisku. Przed wkroczeniem Rosjan, opuścił Chrzanów i zamieszkał w Wiedniu, gdzie zmarł.

Inż. Jerzy Bissen

Pracował na Wydziale Mechanicznym w Fabloku. Konstruktor tendra do Pt31. Razem z Eustachym Bonieckim i Janem Rulińskim wyszedł z inicjatywą utworzenia Klubu Sportowego przy Pierwszej Fabryce Lokomotyw w Chrzanowie. Klub zaczął działać w 1926 roku pod nazwą Towarzystwo Sportowe Fablok.

LOKOMOTYWY NIEPODLEGŁOŚCI

Od marca do października 2019 r. Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie realizowała projekt Lokomotywy Niepodległości jako jeden z 12 laureatów ogólnopolskiego programu Pionierzy Polskiej Niepodległości organizowanego przez Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego w ramach programu wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022.

Projekt ma na celu przybliżenie i upowszechnienie historii chrzanowskiego Fabloku – Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce S.A oraz ludzi, którzy ją tworzyli: założycieli, dyrektorów, konstruktorów, inżynierów, pracowników.

Quest* – Spacer z widokiem na lokomotywę

to opracowana wspólnie z mieszkańcami bezpłatna, stale dostępna gra terenowa polegająca na poszukiwaniu skarbu. Tematem questu jest historia Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce, która w tym roku obchodzi 100. rocznicę powstania. Przez dwa dni maja, wspólnie z uczestnikami warsztatów stworzyliśmy najpierw koncepcję trasy, a potem intensywnie pracowaliśmy w terenie, by ustalić jej ostateczny przebieg, a następnie stworzyć rymowane instrukcje z zagadkami i ciekawostkami o historii Fabloku. Rozwiązanie zagadek na trasie questu umożliwia odczytanie hasła prowadzącego do skarbu – pamiątkowej pieczęci.

Quest dostępny jest w bibliotece, muzeum i Punkcie Informacji Turystycznej, a w wersji elektronicznej na stronie projektu: www.mbp.chrzanow.pl/lokomotwyniepodleglosci oraz na stronie Questy-wyprawy odkrywców www.questy.com.pl

*Quest (z ang. zadanie, zagadka) to gra terenowa, w którą można grać w dowolnym momencie. Do zabawy w poszukiwanie skarbu wystarczy bezpłatna ulotka z rymowanym tekstem i zagadkami, którą można pobrać w wybranych punktach informacyjnych lub samodzielnie wydrukować ze strony www.questy.com.pl. Można także skorzystać z bezpłatnej aplikacji mobilnej pn. „Questy – Wyprawy Odkrywców”.

Tu w tym miejscu kiedyś stara chlewnia stała, co fabryczną stołówkę w mięso zaopatrywała.

Dalej drogą, skręćmy w lewo za zakrętem! Tu na stadionie kiedyś miejsca były zajęte.

Nazwa ---□□---, już tak Ci dobrze znana.

Jest jeszcze na bramie wyraźnie napisana.

Z woli fablikowców powstał klub sportowy. Jest tu wciąż boisko piłkarskie i kort tenisowy. Niedługo było wiele sekcji – łożnicza, kajakowa, narciarska, piłkarska, kolarska, a nawet hokejowa.

Wróćmy do drogi i chodźmy wzdłuż garaży. Tam na pewno żadnej nie spotkamy straży. Nieco pod górę, zakręć i wyjdźmy na ulicę. Dalej prosto. Po prawej spotkamy edukacji stolicę.

Powiatowe Centrum Edukacyjne tutaj nas wita.

Na fasadzie książka □□---□□--- przebita.

Tu się kiedyś wykulały dla Fabloku kadry: mechaników, ślusarzy, można rzec, eskadry.

Rozejrzyj się teraz, naprzeciw stare mury zobaczysz budynek – to był dom kultury. Na fasadzie kiedyś była piękna mozaika: Siedem Muz Apollina – no, po prostu bajka!

Zawróćmy i chodźmy w stronę widocznego wieży. Skarb jest już bardzo blisko, musisz mi uwierzyć. Czeka Cię nagroda i wyjątkowy widok. Zrozum, zobaczysz przykład produkowanego tu parowozu!

Ty42 – osobicide nie projektowałem tego modelu, ale jeździł on w całej Polsce po torach wielu.

Wzorowano się na -----□----- dokumentacji.

Przeczytasz to na tablicy. Czyż nie mam racji?

Parowóz miał węglarkę, miał na wodę tender, sapał, pychał i gwizdał jak „jasny holender”. O serii „spalników” wspomnieć też wypada, które do dziś pracują w wielu zakładach.

Potem dla górnictwa sprzęt tutaj powstawał, ładowarki, wiertnice, podwozia – ciągną dostawa. Rąbek tajemniczy też Ci uchylę: wcale nie dla ćwiczeń, produkowaliśmy Oerlikony – działka przeciwlotnicze.

Teraz ciesz się, Odkrywco, nie Ci nie brakuje! Ja ze swojej strony bardzo Ci dziękuję! Z liter hasło poskładaj, czas na skarb szukanie. Znalazłeś? Brawo! Ukończyłeś zadanie!

Hasło questu:

□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				

Miejsce na skarb:

questy
WYPRAWY ODKRYWCÓW

Spacer z widokiem na lokomotywę

Tutorzy questu:
D. Bugajska, A. Dąca, M. Dymek, W. Grochal, A. Kaczor, A. Kasperkiewicz, D. Kramarz, A. Mendela, L. Mierzwa, W. Nowak, J. Oleksy, P. Olszowski, W. Pelc, J. Podgórska, K. Pyziak, M. Radon, T. Sallawa, O. Spala, M. Stolecka, M. Urbanczyk, M. Witek, W. Witek, W. Wyżnia

Fundacja Mapa Pojsi
Opracowanie i projekt graficzny:
Anna Jarzębska, Fundacja Mapa Pojsi

Opiekun questu:
Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie
e-mail: czytniownia@mbp.chrzanow.pl, tel. 32 763 27 49

Więcej questów:
www.questy.com.pl

questy
WYPRAWY ODKRYWCÓW

Instytut Pileckiego

Quest powstał w ramach projektu Lokomotywy Niepodległości, sfinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022

niepodległa

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wspólnie ocalamy od zapomnienia

w ramach projektu „Lokomotywy Niepodległości” w bibliotece zorganizowano otwarte spotkania z mieszkańcami powiatu chrzanowskiego. Do spotkań zachęcały plakaty rozwieszone na tablicach informacyjnych oraz w urzędach, instytucjach kultury i punktach informacji. Podczas indywidualnych spotkań były zbierane materiały archiwalne dotyczące Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce Fablok w Chrzanowie. Materiały te były wypożyczone w celu ich digitalizacji, a po wykonaniu kopii cyfrowej w nienaruszonym stanie zwracane właścicielom. Wszystkie zebrane i zeskanowane materiały zostały zamieszczone w Cyfrowym Archiwum Ziemi Chrzanowskiej. **Na 13 spotkaniach zebrano 341 fotografii, 64 dokumenty i 5 czasopism.** Archiwalia te zostały wykorzystane przy tworzeniu wystaw z okazji 100-lecia założenia Fabloku w Chrzanowie.

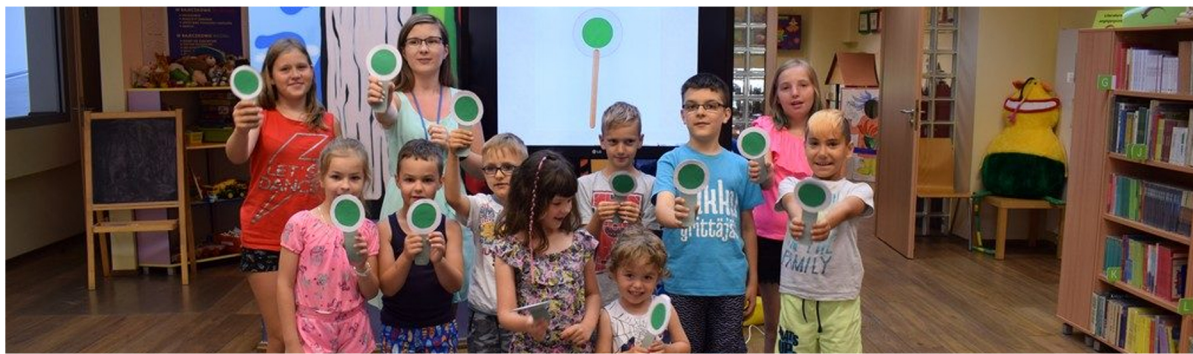
Wystawa plenerowa 100 lat Pierwszej w Polsce

od połowy września do końca października 2019 r. na Alei Henryka w Chrzanowie dostępna jest wystawa poświęcona Pierwszej Fabryce Lokomotyw oraz jej założycielom, dyrektorom i konstruktorom. Wystawa składa się z 17 plansz i 5 banerów i zlokalizowana jest przed Urzędem Miejskim w Chrzanowie oraz na ogrodzeniu Domu Urbańczyka - oddziału chrzanowskiego muzeum.

Warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży

od kwietnia do sierpnia 2019 r. przedszkolaki „jeździli” Biblioteczną Ciuchcią, a dzieci starsze poznawały historię Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce na lekcjach pod hasłem Stacja Biblioteka. Podczas warsztatów plastycznych powstawały rekwizyty oraz projekty kartek pocztowych, które zostaną wykorzystane podczas parady. Nie zabrakło zabaw z bibliotecznymi robotami Ozobot i Photon, które na czas spotkań zamieniały się w fablokowskie lokomotywy. Taka edukacja regionalna w innowacyjnej formule sprzyja aktywizacji naszych najmłodszych czytelników. W 57 warsztatach brało udział 971 osób w tym 836 dzieci.

Partnerzy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie przy realizacji projektu "Lokomotywy Niepodległości": Stowarzyszenie Stacja Chrzanów, Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich, Stowarzyszenie UTW w Chrzanowie, I LO w Chrzanowie, Powiatowe Centrum Edukacyjne w Chrzanowie, Towarzystwo Krzewienia Tradycji Kawalerii Polskiej im. Rotmistrza Witolda Pileckiego w Chrzanowie

Więcej informacji na stronie internetowej projektu - www.mbp.chrzanow.pl/lokomotwyniepodleglosci/

Projekt LOKOMOTYWY NIEPODLEGŁOŚCI został zrealizowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Chrzanowie w ramach programu PIONIERZY POLSKIEJ NIEPODLEGŁOŚCI.

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022.

Spacery tematyczne

Od maja do września młodsi i starsi chrzanowianie poznawali historię Fabloku na 8 spacerach szlakiem Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce. Przewodnikiem był Krzysztof Brandys ze Stowarzyszenia Stacja Chrzanów, które jest partnerem Biblioteki w projekcie Lokomotywy Niepodległości. Ślady po Pierwszej Fabryce Lokomotyw w Polsce i ludziach z nią związanych, znaleźć możemy w wielu miejscach Chrzanowa, a wspólna wycieczka była świetną okazją do wspomnień i dzielenia się wiedzą.

Zdzisław Rytel

PIERWSZA
FABRYKA LOKOMOTYW
W POLSCE
SPÓŁKA AKCYJNA
ZAKŁADY w CHRZANOWIE

Zdzisław Rytel urodził się 26 grudnia 1895 roku w Ufie w Rosji, był synem oficera wojska rosyjskiego. W 1907 roku przyjechał do Polski, a sześć lat później ukończył gimnazjum w Siedlcach. Studia rozpoczął na Politechnice Lwowskiej, ale przerwał je z powodu wybuchu I wojny światowej. Kontynuował je od 1915 roku na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej. W 1918 roku wstąpił do Wojska Polskiego oraz walczył w wojnie polsko - bolszewickiej. Dyplom inżyniera mechanika otrzymał w 1924 roku na Politechnice Warszawskiej. W latach 1926 - 1929 pracował na stanowisku konstruktora Instytutu Aerodynamicznego, publikując w tym czasie artykuły w „Przeglądzie Technicznym” i „Inżynierze Kolejowym”. W chrzanowskiej fabryce lokomotyw pracował w latach 1929-1934. Był wówczas najbliższym współpracownikiem kierownika Biura Technicznego Parowozów Wąskotorowych

inż. Juliana Paczoskiego. Natomiast sam kierował działem spalinowych lokomotyw wąskotorowych, przeznaczonych dla kopalń. Współpracował również z Kazimierzem Zembruskim przy projekcie Lekkiego Pociągu Pospiesznego OLp118 o kształcie aerodynamicznym, złożonego z parowozu i czterech wagonów. Do września 1939 roku był konstruktorem w Państwowych Zakładach Inżynieryjnych w Warszawie. W okresie okupacji niemieckiej przebywał w Warszawie oraz w majątku Rusinów k. Nowego Miasta. Po II wojnie światowej pracował w Szkole Inżynierskiej im. H. Wawelberga i S. Rotwanda, w Wydziale Technicznym Centralnego Zarządu Motoryzacji, Centralnym Biurze Konstrukcyjnym Zjednoczenia Przemysłu Motoryzacyjnego. Od 1948 r. prowadził wykłady na Politechnice Warszawskiej, natomiast od 1959 r. kierował katedrą Silników Spalinowych Przemysłowych i Lotniczych Wydziału Mechanicznego Energetyki i Lotnictwa Politechniki Warszawskiej. Na emeryturę przeszedł w 1966 roku. Zmarł 18 października 1979 roku w Warszawie.

Zapraszamy

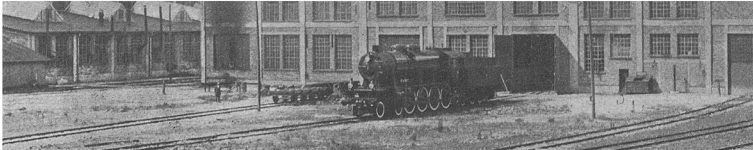
By uczcić 100-lecie powstania Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce, w ramach projektu "Lokomotywy Niepodległości", dla mieszkańców naszego miasta i regionu przygotowaliśmy wspólnie ze Stowarzyszeniem Stacja Chrzanów oraz Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich wystawy, których nadrzędnym celem jest

pokazanie historii tego ważnego miejsca, osiągnięć ludzi związanych z Fablokiem, jego założycieli, wybitnych konstruktorów, pracowników.

Wystawa Al. Henryka 16, Chrzanów

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce
Fablok w Chrzanowie
1919-2019

niepodległa

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017 - 2022

Instytut Pileckiego

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W CHRZANOWIE

Wystawa Al. Henryka 20, Chrzanów

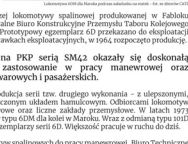
100 lat
Pierwszej
w Polsce

Historia Pierwszej Fabryki Lokomotyw w Polsce „Fablok” S.A.

Tekst i opracowanie:

Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce S.A. w 1951 roku zmieniła nazwę na Fabryka Lokomotyw im. F. Dzierżyńskiego w Chrzanowie. Od lat 90 XX w. rozpoczęła się produkcja parowozów wąskotorowych oraz lokomotyw spalinowych. W 1963 zakończono produkcję parowozów. Fablok był przez wiele lat najsilniejszym zakładem pracy w mieście, zatrudniającym większość mieszkańców Chrzanowa.

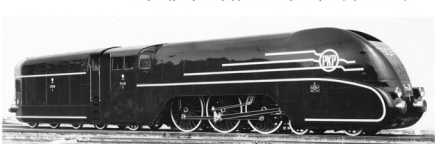

1936 W 1934 roku inż. Zembrzowski (razem z inż. Rytel) opracował projekt lekkiego pociągu pospiesznego, który nie został wdrożony do produkcji. Rok później rozpoczęły się wstępne badania związane z projektem prototypowego parowozu pospiesznego, zdolnego osiągnąć prędkość 120 km/h. Dla ułatwienia praktycznej oceny celowości stworzenia czajki, w 1936 roku zapadła decyzja o realizacji jednego projektu o kształtach wpływowych oraz drugiego o kształtach zwykłych. Inż. Zembrzowski przy pracach nad parowozem Pm36 wykorzystywał pomysły przygotowane w ramach projektu lekkiego pociągu pospiesznego.

Prace przy parowozie Pm36 rozpoczęły się 1 września 1936 roku i postępowały aż do Wybuchu 1939 roku. Parowozu udało się przejechać przegrodami parę wyjazdów testowych, a przed wyjazdem parowozu na Światową Wystawę w Paryżu odbyły się jazdy próbane.

W czerwcu 1937 roku na Międzynarodowej Wystawie Sztuki i Techniki w Paryżu parowoz Pm36-1 zdobył Złoty Medal za wzornictwo wpływowe i stylową oprawioną w Instytucie Aerodynamiki Politechniki Warszawskiej.

Parowoz Pm36-2 o zwykłych kształtach był dopracowywany w maju i czerwcu 1937, a jego badania zostały odłożone do czasu powrotu wpływowego Pm36 z wystawy w Paryżu. Oba prototypy parowozów były dziełem kreatywności polskiej myśli technicznej.

Członkowie Zarządu i Dyrekcja

KONKURS

dla czytelników. Komu uda się rozpoznać osoby na zdjęciu? Prosimy o zgłoszenie się do Działu Informacji Regionalnej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chrzanowie. 5 pierwszych osób otrzyma nagrodę.

Wacław Łopuszyński

Urodził się 27.07.1856 r. w Tykocinie (ziemia łomżyńska), jako syn kancelisty Sadu Pokoju Okręgu Tykocińskiego i uczestnika powstania styczniowego. Studia ukończył w Petersburskim Instytucie Inżynierów Komunikacji, uzyskując w 1878 r. dyplom inżyniera cywilnego. Swoją pracę zawodową rozpoczął w wydziale technicznym Głównego Towarzystwa Rosyjskich Dróg Żelaznych w Petersburgu, a następnie pracował w parowozowni kolei Morszańsko-Syzrańskiej w Penzie oraz jako inżynier taboru trakcyjnego Fastowskiej Drogi Żelaznej w Śmiele. Już wówczas publikował artykuły w prasie naukowej. Od 1883 r. był zatrudniony w Głównym Zarządzie Lipawsko-Romeńskiej Drogi Żelaznej w Petersburgu, a następnie w Dorpacie przy budowie linii kolejowej Psków-Ryga. W 1892 r. objął stanowisko inżyniera budowy linii kolejowej Riazańsko-uralskiej, dla której opracował dokumentację nowego parowozu towarowego typu 0-4-0. Uczestniczył także przy projektowaniu i budowie parowozów osobowych typu 2-3-0. W latach 1895-1919 r. pracował jako wybitny specjalista taboru trakcyjnego na stanowisku naczelnika wydziału technicznego (następnie mechanicznego) Towarzystwa Władykaukaskiej Drogi Żelaznej w Rostowie nad Donem. W tych latach zaprojektował parowozy towarowe, osobowe i pociągowe, które zostały później przyjęte jako typowe na rosyjskiej kolei. W kwietniu 1920 r. przyjechał do Polski i został zatrudniony w dyrekcji kolei w Siedlcach i Wilnie, a następnie powołano go do pracy w Ministerstwie Kolei, gdzie opracowywał normy obciążeń parowozów towarowych dla polskich kolei. W chrzanowskiej fabryce pracował od czerwca 1921 r. Zajmował się wówczas przygotowaniem i uruchomieniem produkcji pierwszego parowozu typu Consolidation serii Tr21. Uczestniczył także w opracowaniu projektu i budowie parowozów towarowych serii Tr23, opracowaniu projektu parowozu osobowego typu 2-4-0 serii Os24, produkowanego w Chrzanowie. W maju 1925 r. został mianowany członkiem Rady Technicznej przy ministrze komunikacji, a po kilku miesiącach kierownikiem biura konstrukcyjnego parowozów Ministerstwa Komunikacji. Zmarł 16.11.1929 r. w Murowanej Goślinie i został tam pochowany.

W. Łopuszyński

Leon Jakubczyk

Konstruktor z powołania

Inżynier Leon Jakubczyk urodził się 4 listopada 1899 roku w Nowej Wsi powiat Frysztat (niem. Freistadt) na Śląsku Cieszyńskim (obecnie Republika Czeska), jako syn Karola i Genowefy z domu Holesz. Po ukończeniu Szkoły Ludowej na Morawach odbył praktykę zawodową w latach 1916-1918 w Fabryce Maszyn Rolniczych i Odlewni firmy Franciszek Schneider. W następnych latach ukończył Szkołę Techniczną na kierunku budowa maszyn w miejscowości Podmokły nad Łabą. W roku 1923 przyjechał do Polski i zaczął pracę na stanowisku technika konstruktora w Zakładach Hipolita Cegielskiego w Poznaniu.

Spotkanie z Fablokiem

W wieku 25 lat przeniósł się do Chrzanowa i od 1 października 1924 roku podjął pracę w Pierwszej Fabryce Lokomotyw w Polsce. Początkowo pracował na Wydziale Montażu Lokomotyw jako technik warsztatowy, a od 1926 roku w Biurze Technicznym, na stanowisku konstruktora. W wyniku wygranego przetargu, w warunkach bardzo ciężkiej walki konkurencyjnej, w lecie 1930 roku FABLOK uzyskał zamówienie na 10 sztuk parowozów pośpiesznych dla Bułgarii. Zamówienie to zostało w pełni zrealizowane dzięki zaangażowaniu całej załogi. Pierwszy parowóz przekazano użytkownikom 15 czerwca, a ostatni 29 lipca 1931 roku. Przed wysłaniem do Bułgarii wykonane parowozy przechodziły próby na torach fabrycznych i następnie na torach PKP. Po pomyślnym zakończeniu prób na terenie kraju parowozy przechodziły próby właściwe w Bułgarii, na szlakach, którymi miały jeździć pociągi pośpieszne. Pierwszy z nich na terenie Bułgarii prowadził osobiście ówczesny władca - car Borys. W uznaniu wysokich kwalifikacji Leon Jakubczyk uczestniczył w próbach i przekazywaniu parowozów na terenie Bułgarii. Opis przeprowadzanych tam prób zamieścił na łamach „Przeglądu Technicznego” (nr 47-48) uczestniczący w nich inż. Jan Dąbrowski, również pracownik Fabloku.

Fablokowskie archiwalia

Cyfrowe Archiwum Ziemi Chrzanowskiej (CAZCh) to baza zdigitalizowanych materiałów archiwalnych dotyczących ziemi chrzanowskiej. Zawiera fotografie, dokumenty, listy, wspomnienia itp., które są udostępniane do celów edukacyjnych czytelnikom, regionalistom i poszukującym wiedzy o regionie. Archiwalia do cyfryzacji są użyczane od mieszkańców i lokalnych instytucji i organizacji. Po wykonaniu gotowej kopii są zwracane właścicielom w nienaruszonym stanie a w CAZCh zostają kopie cyfrowe tworzące bogatą ikonograficzną bazę wiedzy o historii regionu. Do jednych z najcenniejszych i najciekawszych zbiorów cyfrowych należy archiwum zdjęć i negatywów z Działu Reprografii Fabloku, które obecnie jest przechowywane w Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich. Na archiwum składa się ponad 7 tysięcy zdjęć, które Miejska Biblioteka Publiczna w Chrzanowie zeskanowała i od kilku lat z pomocą byłych pracowników Fabloku stara się jak najdokładniej opisać. Spotkania, podczas których podejmujemy się identyfikacji zdjęć, pozwalają nie tylko na uzyskanie informacji na temat konkretnych fotografii, ale również stwarzają możliwość poznania wielu ciekawych historii związanych z miejscami i osobami, uwiecznionymi na opisywanych zdjęciach. Praca nad tym zbiorem uświadomiła nam, że spotkania z osobami związanymi z Fablokiem stanowią niewyczerpane źródło wiedzy o zakładzie Fablok, a także o naszym mieście.

**ZAPRASZAMY DO WSPÓŁPRACY.
WIĘCEJ INFORMACJI O CAZCH
UDZIELA DZIAŁ INFORMACJI REGIONALNEJ,
TEL. 32 763 27 48,
E-MAIL: REGIONALIA@MBP.CHRZANOW.PL**

CYFROWE ARCHIWUM ZIEMI CHRZANOWSKIEJ

niepodległa

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Sfinansowano ze środków
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA
na lata 2017 - 2022

**Instytut
Pileckiego**

**MIEJSKA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
W CHRZANOWIE**